

Griffie ER Bonaire	
Ingek:	MAR 25 2020
Volgnummer: 2020001139	
Griffier:	Uitv.:

Aan
De voorzitter van het bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire

Adres kantoor Curacao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Contactpersoon
Lisette de Wind
Datum
24 maart 2020
Ons kenmerk
Cft 202000035
Pagina
1/5
Onderwerp
Advies eerste begrotingswijziging 2020 openbaar lichaam Bonaire

Telefoonnummer
+5999 4619081
E-mail
info@cft.cw
Uw kenmerk

Bijlage
-

Geachte heer Rijna,

Op 27 februari 2020 heeft het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Cft) van uw bestuurscollege (BC) de eerste begrotingswijziging 2020 (BW) ontvangen. Sindsdien hebben diverse afstemmingen met uw afdeling Financiën plaatsgevonden en is aanvullende informatie ontvangen. Hierbij ontvangt u het advies van het Cft op de BW.

Procesgang

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft bij de goedkeuring¹ van uw begroting 2020 onder meer gewezen op de verplichtingen met financiële consequenties die volgen uit het Convenant Volkshuisvesting Bonaire². Deze verplichtingen waren niet verwerkt in de begroting 2020 noch in de meerjarenraming 2021 tot en met 2023. De minister van BZK heeft hiervoor uw aandacht gevraagd en u verzocht genoemde verplichtingen zo spoedig mogelijk met een BW te verwerken in de begroting en daarvoor een uiterste datum van 15 februari 2020 genoemd.

Pas op 24 februari 2020 heeft u de minister van BZK bericht dat de BW uiterlijk op 28 februari 2020 aan het Cft zal worden aangeboden ter advisering. Daarna dient de eilandsraad te beraadslagen over de BW en dient deze aan de minister van BZK te worden voorgelegd ter goedkeuring. Gelet op de wettelijke termijnen zal het convenant waarschijnlijk pas eind april zijn verwerkt in de begroting. Het Cft heeft in 2018 en 2019 meermaals geadviseerd de begrotings- en verantwoordingscyclus te verbeteren en herhaalt dit advies gegeven de procesgang bij deze BW.

¹ Brief met kenmerk 2019-0000661088 d.d. 18 december 2019.

² Het Convenant Volkshuisvesting Bonaire is d.d. 27 juni 2019 ondertekend door het OLB en BZK waardoor verplichtingen met financiële consequenties zijn aangegaan.

Oordeel

Na verwerking van de BW voldoet de begroting 2020 niet aan artikel 19 lid 2 sub a, b en c van de Wet Financiën openbare lichamen Bonaire, Saba en Sint Eustatius (Wet FinBES), dat onder meer stelt dat de in de begroting opgenomen baten en lasten in overeenstemming moeten zijn met de best mogelijke inschatting van reeds aangegane financiële verplichtingen en van te verwachten externe ontwikkelingen. De basis voor dit oordeel is als volgt:

- *Convenant Volkshuisvesting Bonaire:*
Ondanks de door de minister van BZK gestelde voorwaarde zijn de aangegane financiële verplichtingen niet meerjarig opgenomen in de BW maar alleen voor het jaar 2020.
- *Personeelslasten:*
De voor 2020 begrote personeelslasten tonen in vergelijking met de gerealiseerde personeelslasten 2019 een te ruime raming.
- *Rioolwaterzuiveringsinstallatie:*
De voorgenomen verplichtingen (EUR 3 miljoen) waarvoor eind 2019 door Europees Nederland omvangrijke doeluitkeringen (EUR 2 miljoen) zijn verstrekt, zijn niet in de BW verwerkt.
- *BES infrastructuurfonds:*
De (voorgenomen) verplichtingen gerelateerd aan de "meerjaren uitvoeringsprojecten wegen Bonaire 2019-2023", waarvoor Europees Nederland circa USD 16,8 miljoen beschikbaar stelt onder meer vanuit het BES infrastructuurfonds, zijn niet in de BW verwerkt.

Het Cft adviseert u dan ook de BW aan te passen alvorens deze aan de eilandsraad wordt aangeboden.

Toelichting

De BW bevat in totaal voor USD 6,3 miljoen aan wijzigingen, waarvan USD 4,4 miljoen aan technische aanpassingen voor het verwerken van de bijzondere uitkeringen en USD 1,9 miljoen aan beleidsaanpassingen. Om de beleidsaanpassingen te financieren wordt voorgesteld de baten met USD 0,9 miljoen te verhogen en andere lasten met USD 1,0 miljoen te verlagen. De begroting wordt per saldo verhoogd met USD 5,3 miljoen tot USD 54,4 miljoen en blijft in evenwicht.

Baten

De voorgestelde wijzigingen in de baten betreffen het verwerken van de bijzondere uitkeringen in de begroting (USD 4,4 miljoen) en het verhogen van de vrije uitkering³ (USD 0,9 miljoen). In de begroting 2020 is een bruto vrije uitkering van USD 27,7 miljoen opgenomen, de loon- en prijsbijstelling voor Bonaire voor 2020 van USD 0,9 miljoen wordt met deze BW in de begroting verwerkt.

---

³ Conform de voorlopige vaststelling van de vrije uitkering door BZK bij brief d.d. 31 januari 2020.

Lasten

De voorgestelde wijzigingen in de lasten van het jaar 2020 betreffen voornamelijk:

- Het verwerken van de bijzondere uitkeringen (USD 4,4 miljoen).
- Het verhogen van de personeelslasten (USD 0,9 miljoen).
- Het opnemen van de verplichtingen voortvloeiend uit het Convenant Volkshuisvesting Bonaire (USD 0,7 miljoen).
- Het verlagen van de lasten voor infrastructurele werkzaamheden (USD 0,4 miljoen).
- Het opnemen van een eigen bijdrage voor de opslag van vuurwerk (USD 0,1 miljoen).

Convenant Volkshuisvesting Bonaire

Het op 27 juni 2019 gesloten convenant heeft verplichtingen met financiële gevolgen voor het Openbaar lichaam Bonaire (OLB) voor de begrotingsjaren 2020 tot en met 2025. Met de BW worden de lasten voor 2020 verwerkt, het OLB geeft aan de meerjarige lasten pas in de ontwerpbegroting 2021 te zullen verwerken en geeft daardoor (zonder argumentatie) geen opvolging aan de zienswijze van de minister van BZK. Naar het oordeel van het Cft voldoet de begroting daardoor niet aan artikel 19 lid 2 van de Wet FinBES dat onder andere bepaalt dat de begroting controleerbaar moet zijn en dat de in de begroting opgenomen baten en lasten in overeenstemming moeten zijn met de best mogelijke inschatting van reeds aangegane financiële verplichtingen en van te verwachten externe ontwikkelingen. Het Cft adviseert u dan ook om met de BW ook de meerjarige lasten van het convenant in de begroting te verwerken.

Personeelslasten

Het Cft heeft in meerdere adviezen aandacht gevraagd voor een realistische raming van de personeelslasten, zoals bij de toetsing van de ontwerpbegrotingen 2019 en 2020 en de reactie op de vierde kwartaalrapportage 2019. Op de volgende bladzijde maakt het Cft in een tabel de voor 2018 t/m 2020 begrote personeelslasten inzichtelijk en ook de realisatie daarvan in 2018 en 2019. Ook worden de gemiddelde personeelslasten per FTE nader inzichtelijk gemaakt.

De voor 2020 begrote personeelslasten blijken circa USD 5 miljoen hoger te zijn dan de realisatie over 2019. Een deel hiervan is toe te schrijven aan hogere lasten in verband met CAO aanpassingen (circa USD 1,7 miljoen) en het in de begroting opnemen van 34,5 fte aan vacatures (circa USD 1,8 miljoen). Er resteert dan nog USD 1,5 miljoen aan hogere lasten waarvoor u geen afdoende verklaring heeft gegeven. Daardoor zijn ook de begrote personeelslasten in de BW niet in overeenstemming met de criteria zoals vervat in artikel 19 lid 2 van de Wet FinBES. Het Cft adviseert u de BW op dit punt aan te passen.

Het Cft merkt op dat in 2018 en 2019 het OLB ook een forse stijging van de formatie had begroot (vacatures), maar deze is uitgebleven. Het Cft adviseert u dan ook per maand de werkelijke formatie en verwachte ontwikkeling daarvan af te zetten tegen de begrote personeelslasten en deze zo nodig met iedere BW conform aan te passen.

Ook adviseert het Cft u om te bezien of u meer gebruik kunt maken van externe inhuur als vacatures moeilijk kunnen worden ingevuld, zodat de beleidsmatige doelen wel verwezenlijkt kunnen worden.

	Begroot 2018 (incl. BW)	Realisatie 2018	Begroot 2019 (incl. BW)	Realisatie 2019	Begroot 2020 (incl. BW)
Personeelslasten in dienst (incl. stelposten)	USD 20,0 miljoen	USD 17,4 miljoen	USD 18,8 miljoen	USD 17,6 miljoen	USD 22,6 miljoen
Totaal aantal FTE	370	338	343	350	351
Begrote vacatures		0	23	0	34,5
<i>Gemiddelde personeelslasten per FTE</i>	<i>USD 54 duizend</i>	<i>USD 51 duizend</i>	<i>USD 51 duizend</i>	<i>USD 50 duizend</i>	<i>USD 58 duizend</i>
Lasten voormalig personeel	USD 1,0 mln.	USD 1,4 mln.	USD 1,2 mln.	USD 1,2 mln.	USD 1,1 mln.
Totale personeelslasten	USD 21,0 miljoen	USD 18,8 miljoen	USD 20,0 miljoen	USD 18,8 miljoen	USD 23,7 miljoen
Lasten externe inhuur	USD 1,6 miljoen	USD 1,2 miljoen	USD 1,4 miljoen	USD 0,6 miljoen	USD 1,5 miljoen

Rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI)

In juni 2019 is een intentieovereenkomst getekend tussen het OLB, het ministerie van BZK en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), waarin staat dat partijen elk EUR 1 miljoen (circa USD 1,1 miljoen) zullen bijdragen ter afronding van de RWZI. Eind 2019 hebben de ministeries van BZK en IenW ieder EUR 1 miljoen doeluitkering verstrekt aan het OLB. Het OLB heeft een deel van het overschot 2018 bij vaststelling van de jaarrekening gereserveerd voor de RWZI (USD 0,7 miljoen). Het OLB dient daarom nog USD 0,4 miljoen aanvullend bij te dragen. Ook dient de begroting 2020 te voorzien in de voorgenomen uitgaven van EUR 3 miljoen. Het Cft stelt vast dat de BW hierin niet voorziet en adviseert u dit alsnog te verwerken zodat de RWZI kan worden afgerond.

BES Infrastructuur

De (voorgenomen) verplichtingen gerelateerd aan de "meerjaren uitvoeringsprojecten wegen Bonaire 2019-2023", waarvoor Europees Nederland circa USD 16,8 miljoen beschikbaar stelt onder meer vanuit het BES infrastructuurfonds, zijn niet in de BW verwerkt.

Kenmerk
Cft 202000035
Blad
5/5

Het OLB heeft in 2019 al circa USD 9,5 miljoen ontvangen van Europees Nederland. Het project is eind 2019 gestart, maar de begroting 2020 (en meerjarenraming) voorziet niet in de verwachte financiële verplichtingen. Het Cft adviseert u deze alsnog te verwerken.

Tot slot

De situatie sinds het opstellen van deze begrotingswijziging is door de wereldwijde uitbraak van het Corona virus aanzienlijk veranderd. Het Cft constateert dat Bonaire maatregelen heeft genomen om de verspreiding tegen te gaan en hoopt dat deze effectief zijn. Het Cft wenst u daarbij sterkte toe. Ondernemers en werknemers vooral in de toeristensector zijn zwaar getroffen door deze maatregelen. Nederland heeft daarom besloten om het noodpakket banen en economie ook op de BES eilanden toe te passen. Ook dient de begroting te worden aangepast op het wegvallen van de inkomsten en het Cft is graag bereid u waar mogelijk te adviseren over hoe de financiële gevolgen het beste kunnen worden verwerkt in de begroting.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd, verblijf ik.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire
Het bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire
Het hoofd Financiën van het openbaar lichaam Bonaire